

ITÄ-SUOMEN SOSIAALIALAN OSAAMISKESKUS (ISO)

ISO-TOIMINTA 2005

**Johanna Antikainen
Sirpa Blom
Arja Jämsén
Tarja Kauppila
Pekka Kortelainen
Ritva Pääkkönen
Marja-Liisa Soininen**

ISO-TOIMINTA 2005

VISIO JA TOIMINTA-AJATUS	3
TOIMINNAN PAINOPISTEET 2005	3
KEHITTÄMISEN RAKENTEET	4
KEHITTÄMISEN PROSESSI	5
KEHITTÄMISVERKOSTOT	6
KATSAUS KEHITTÄMISTYÖN TILAAN	
MAAKUNNITTAIN	8

ISO-TOIMINTA 2005

Visio ja toiminta-ajatus

Sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta Suomessa vastaavat kahdeksan alueellista suomen-kielistä keskusta ja yksi valtakunnallinen ruotsinkielinen osaamiskeskus. Toiminta sai lainvoiman ja pysyvän, osittaisen valtionavustuksen perustoimintaan vuoden 2002 alusta lukien. Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus kattaa Kainuun, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Etelä-Savon maakunnat. Vuoden 2005 alussa alueella on kaikkiaan 69 kuntaa, joista 34 on jo jäsenenä ISO-yhdistyksessä.

ISON visiona on vuoteen 2010 mennessä rakentua

johtavaksi sosiaalialan kehittämistä ja yhteistyörakenteita tukevaksi asiantuntijajäyköksi Itä-Suomessa.

ISO edistää hyvinvointia yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa

- ennakoimalla sosiaalialan kehittämistarpeita,
- vahvistamalla sosiaalialan osaamista ja asemaa,
- kehittämällä sosiaalialan palvelurakenteita ja toimintatapoja sekä
- vaikuttamalla alueelliseen ja valtakunnalliseen kehitykseen.

ISON toimintaperiaatteita ovat *käytännöllisyys, avoimuus, dialogisuus, monitoimijainen yhteistyö ja vastavuoroisuus.*

Toiminnan painopisteet vuonna 2005

ISON toiminnan painopisteitä ovat vuonna 2005 kehittämistyön rakenteiden vahvistaminen ja kehittämisprosessien edistäminen Itä-Suomessa. Sosiaalialan kehittämishanketta toteutetaan maakunnissa, seuduilla ja kunnissa. Kehittämishanke on laajan sosiaalialaan kohdistuva kehittämisohjelma Suomessa viimeisimpien kahdenkymmenen vuoden aikana. Kehittämishankkeen Itä-Suomen toimintaohjelmaan on koottu maakunnittain kehittämistyön tavoitteet ja painopisteet sekä tarvittavat hankkeet kehittämistyön tueksi. Kehittämishankkeen toimeenpano on suunniteltu valtakunnallisesti vuosille 2003 - 2007.

Vuoden 2005 strategia on rakennettu BSC -mittaristoa (Balanced Scorecard) hyödyntäen. Strategian keskeiset painopisteet, rakenteet ja prosessit esitellään seuraavissa kappaleissa tarkemmin. Sosiaalialan sisällöllisen kehittämisen tueksi tarvitaan kehittämisverkostoja. Kehittämistyön seudullisessa toteuttamisessa tulevat jatkossa olemaan keskeisessä asemassa seudulliset kehittämisyksiköt, joista ensimmäiset on jo perustettu Itä-Suomeen. Myös kehittämisverkostoja kuvataan tarkemmin jäljempänä.

Sosiaalialan kehittäminen on haasteellista työtä, johon tarvitaan mukaan kaikki keskeiset toimijat sekä ennen kaikkea käytännön työtä tekevät sosiaalialan osaajat. Itä-Suomi ei kehity ilman osaavia ihmisiä. Sosiaalialan osaamiskeskus toimii linkkien luojana osaajien välille.

Kehittämisen rakenteet

Sosiaalialan kehittämisen lähtökohtana ovat toimivat yhteistyön rakenteet osaajien, tutkimuksen, koulutuksen, kehittämisen ja toimijoiden välillä eri tasoilla. Alla olevassa kuviossa kehittämisen rakenne on jaettu neljään tasoon: osaajiin, sisällöllisiin kehittämisverkostoihin, itäsuomalaisiin ja maakunnallisiin toimijoihin sekä kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön. Tutkimus, koulutus ja kehittämistyö toimivat kaikkia tasoja yhdistävänä ja vuorovaikutuksellisenä kehyksenä.

Sosiaalialan osaajat ovat kehittämisen rakenteiden peruskivi. Osaajat ovat sosiaalialan käytännön työssä toimivia työntekijöitä, tutkijoita sekä hankkeissa ja kehittämistehtävissä työskenteleviä henkilöitä. Käytännön työn tasolla ISON tehtävänä on tukea osaajien verkottumista kehittämistyöhön, perustason yhteistyöhön ja erilaisiin hankkeisiin paikallisesti, seudullisesti ja maakuntarajoja ylittäen. Osaamisen kehittämisen välineitä ovat peruskoulutus sekä täydennys- ja jatkokoulutus, joita tuottavat mm. alueen yliopistot ja ammattikorkeakoulut. Osaamisen tukemiseksi ISO ylläpitää työnohjaajarekisteriä sekä on mukana maakunnallisissa hankkeissa, joissa luodaan yhteyksiä osaajien välille. Tietoteknologiaa hyödynnetään verkottumisessa mm. Internet -sivustoja ja extranetejä kehittämällä.

Sisällölliset kehittämisverkostot muodostuvat osaajien, hankkeiden, kehittämiskokonaisuuksien ja toimijoiden yhteistyössä. Kehittämisverkostoja on muodostettu Itä-Suomeen mm. lastensuojeluun, sosiaalialan koulutukseen, sosiaalityöhön, vammaispalveluihin, varhaiskasvatukseen, kolmannen sektorin toimintaan jne. Verkostoja tarkastellaan sisällöittäin ja alueittain kehittämisverkostot-kappaleessa. Kehittämisverkostoihin kytkeytyvät Sosiaalialan kehittämishankkeen hankerahoituksella perustettavat seudulliset kehittämisyksiköt. Seudulliset kehittämisyksiköt ovat käytännön työtä tekeviä tietyn toimintasektorin yksiköitä, joiden tehtäväkuvaan liittyy tutkimus, kehittäminen sekä kehittämistoiminnan seudullinen koonti. Ensimmäiset seudulliset kehittämisyksiköt perustettiin Itä-Suomeen vuoden 2004 aikana. Perustetut yksiköt toimivat lastensuojelun alueella. Jatkossa kehittämisyksiköitä perustetaan myös muille toimialueille. Seudullisen työn kokoamiseen on mahdollista palkata kehittämishankkeen hankerahoituksella seutukehittäjiä. Ensimmäiset seutukehittäjät ovat aloittaneet toimintansa Pohjois-Karjalassa ja Kainuussa vuonna 2004.

Itäsuomalaiset ja maakunnalliset toimijat kootaan yhteen kehittämään sosiaalialaa. Sosiaalialan kehittämishankkeelle on muodostettu Itä-Suomen johtoryhmä sekä maakunnalliset jaostot suunnittelemaan ja koordinoimaan kehittämistyötä. Johtoryhmä ja jaostot muodostuvat kuntien, maakuntaliittojen, lääninhallituksen, järjestöjen, oppilaitosten ja muiden keskeisten toimijoiden edustajista. Jaostojen tehtävänä on koota yhteen maakunnallinen kehittäminen sekä suunnitella tarvittavia hankkeita kehittämistyön tueksi. Johtoryhmä tekee yleiset itäsuomalaiset linjaukset, hyväksyy vuosittaisen Sosiaalialan kehittämishankkeen alueellisen toimintaohjelman (<http://www.isonetti.net/toimintaohjelma/>) sekä toimii alueellisena ja kansallisena vaikuttajana sosiaalialan kehittämisessä.

Kansallinen ja kansainvälinen yhteistyö toteutuu ISON toiminnassa monilla alueilla. Sosiaalialan osaamiskeskukset tekevät tiivistä yhteistyötä. Sosiaalialan kehittämiseen haetaan yhteisiä linjauksia ja sisältökohtaista kehittämistä verkotetaan kansallisesti. ISOssa seurataan tiivistä sosiaalialan kansallista kehittämistyötä, mm. lainsäädännön valmistelua ja kansallisten kehittämistyöryhmien toimintaa. Lisäksi yhteyttä pidetään kansallisiin sosiaalialan toimijoihin ja kehittämisohjelmiin. Kansainvälinen yhteistyö on käynnistynyt lähialueyhteistyönä Karjalan tasavallassa Venäjällä. STEP-portaaliin on koottu tähän mennessä 27 sosiaali- ja terveysalan eri toimijoiden yhteistyöhanketta lähialueilla. Vanhustyön alueella on lisäksi käynnistynyt hanke yhteistyössä neljän Pohjoiseen periferiaan kuuluvan maan kanssa.

Kehittämisen prosessi

Sosiaalialan kehittäminen voidaan nähdä pitkäjänteisenä ajassa etenevänä prosessina, johon liittyvät Sosiaalialan kehittämishankkeen toteuttaminen Itä-Suomessa, seudullinen ja seutukunnallinen kehittämistyö sekä kehittämisen tueksi muodostetut hankkeet.

Sosiaalialan kehittämishanke käynnistyi alueellisesti Itä-Suomen maakunnissa vuoden 2004 aikana. Se kohdistuu laajasti useisiin sosiaalialan toiminnan kokonaisuuksiin. Sosiaalialan kehittämishankkeen Itä-Suomen johtoryhmä on määritellyt kehittämishankkeen painopisteiksi Itä-Suomessa seuraavat:

1. *Palvelurakenteiden uudistaminen*
2. *Kehittämistyön vahvistaminen*
3. *Tietoteknologian ja hyvinvointiteknologian kehittäminen sosiaalialalla*
4. *Sosiaalityön kehittäminen ja sosiaalityön osaamisen turvaaminen*

Palvelurakenteen uudistaminen on laaja haaste, johon sisältyy useita eritasoisia kehittämisen kohteita. Seudullisen yhteistyön toteuttaminen on selkeä kokonaisuus, joka liittyy läpileikkävänä tekijänä kehittämishankkeisiin ja yleensä kuntien väliseen yhteistyöhön. Julkisen sektorin, yksityisten palveluntuottajien ja järjestöjen välinen yhteistyö on nostettu esiin palvelurakenteen kehittämisessä. Tulevaisuudessa sosiaalialan palveluja tuotetaan laadukkaasti yhteistyössä eri toimijoiden kesken.

Kehittämistyön rakenteita tulee vahvistaa Sosiaalialan kehittämishankkeen aikana ja sen jälkeen. Keskeisiä kysymyksiä ovat kehittämistyön organisointi kehittämissyksiköihin ja hankkeisiin osana kuntien perustusta. Hankkeiden suunnitteluun osallistuminen sekä niiden tukeminen ja konsultointi on nähty keskeisenä alueena monipuolistuneessa hankekentässä. Lisäksi koulutusorganisaatioiden ja muiden toimijoiden osuutta kehittämistyössä tulee vahvistaa. Tärkeä kysymys on myös, kuinka kehittämistyö toteutuu alueellisesti ja seudullisesti tasapuolisesti.

ISO-TOIMINTA 2005

Sosiaalialan tietoteknologian ja hyvinvointiteknologian soveltaminen ja kehittäminen on nostettu yhteiseksi Itä-Suomen kehittämiskohteeksi. Tähän liittyy laaja kirjo erilaisia kehittämisen tarpeita, jotka vaihtelevat aiheittain ja maakunnittain. Toimintaa vahvistetaan erityisillä kehittämishankkeilla ja hankkeiden välisellä yhteistyöllä. Laajemmin sosiaalialan tietoteknologian kehittämistä Itä-Suomen tasolla on vedetty yhteen Kuopion yliopiston ja ISO:n organisoimassa SOTIKE-yhteistyössä (lisätietoja: <http://www.isonetti.net>).

Sosiaalityön kehittäminen ja sosiaalityön osaamisen turvaaminen nähdään Itä-Suomea yhdistävänä linjauksena. Aihepiiriin kuuluu henkilöstön saatavuuteen, osaamiseen ja sosiaalityön ammatillisuuden kehittämiseen liittyviä asioita. Lisäksi tähän kokonaisuuteen kuuluvat sosiaalityön sisällölliset, toimialueisiin kuuluvat, koulutukseen sekä työmenetelmiin liittyvät kehittämiskohteet. STEAM-hankkeessa kiinnitettiin huomiota sosiaalihuollon tehtävä- ja ammattirakenteen kehittämiseen. Näitä asioita tullaan pohtimaan sosiaalihuollon kuntakohtaisessa työn järjestämisessä mm. toimeentulotuen, elatusturvan ja perhetyön osalta.

Kehittämisverkostot

ISO:n alkuvuosina kehittämistyöryhmät luotiin pysyväksi tavaksi organisoida kehittämistä alueella. Esimerkiksi Etelä-Savossa kutsuttiin työryhmät “vahvistamaan sosiaalialan osaamista ja asemaa kansalaisten tasa-arvon ja hyvinvoinnin turvaamiseksi ja edistämiseksi”. Työnsä aloittivat *päihdetyön, maaseutusosiaalityön, kuntouttavan työllistymisen, lastensuojelun avohuollon, sijaishuollon, varhaiskasvatuksen ja varhaisen tuen, varhaisen vanhustyön ja vammaistyön verkostot ja foorumit*, jotka arvioivat toimintaansa vuoden 2005 alussa. Lisäksi muodostetaan vielä *sosiaalityön alueellinen kehittämistyöryhmä sekä itäsuomalainen vaikeasti vammaisten jatkokoulutus - ja kuntoutustyöryhmä*.

Tänä vuonna tavoitteena on kytkeytyä vielä läheisemmin seutukuntien palvelujen kehittämiseen ja tukea seudullisten/maakunnallisten/alueellisten kehittämissyksiköiden rakentumista. Sitoutuminen ja motivaatio verkostotoimintaan on havaittu suureksi. Kyseessä on alueellinen innovaatiojärjestelmä: toimijoiden jatkuva vuorovaikutus tietämyksen tuottamiseksi, levittämiseksi ja käyttöönottamiseksi sekä sosiaalisen pääoman vahvistamiseksi. Ne ovat myös oppimisverkostoja, joissa ISO ohjaa/tukee kehittymään ja kehittämään. Tarjolla on asiantuntemuksen vaihtoa, kollegiaalisuutta ja vertaistukea. Käytännössä tärkeää on uusien toimintamallien ja menetelmien, hyvien käytäntöjen levittäminen. Verkostoilla on myös ohjaus- ja arviointitehtäviä.

Lastensuojelu

Kansallisesti lastensuojelun yhteistyön tukena toimii *osaamiskeskusten lastensuojelun verkosto*. Verkosto kokoontuu kaksi kertaa vuodessa. Mukana ovat keskeiset lastensuojelun toimijat sosiaalialan osaamiskeskuksista. Sosiaalialan kehittämishankkeen lastensuojeluun liittyvät työryhmät tuottavat suunnitelmat lastensuojelun kehittämiseksi. Lastensuojelulain uudistusta valmistellaan.

Itä-Suomessa *Itä-Suomen lastensuojelun osaamisverkoston tukityöryhmä (ILO)* on koko lastensuojelun kenttää ja toimijoita yhdistävä yllätason työryhmä, joka käsittelee lastensuojelun kehittämistä, koulutusta ja kansallisten linjausten toteuttamista Itä-Suomessa. Työryhmä kokoontuu neljä kertaa vuodessa. Työryhmän fokus seuraavina vuosina on toimivan vuoropuhelun aikaansaaminen ja ylläpitäminen valtakunnallisen lastensuojelun kehittämissuunnitelman ja alueellisen lastensuojelutyön ja kehittämistoiminnan välillä.

Maakunnallisia kehittämissuunnitelmia ovat mm. *sijaishuollon kehittämissuunnitelma (ILSE) ja lastensuojelun avokuntoutustyöryhmä* Etelä-Savossa sekä *lastensuojelun kehittämissuunnitelma* Poh-

ISO-TOIMINTA 2005

jois-Savossa. Erityisenä vahvuutena voidaan nähdä Etelä-Savossa lastensuojelulaitosten yhteistyö koko maakunnan alueella. Lastensuojelun sijaishuollossa ja päihdetyössä onkin siellä jo pitkälle määritelty oppimis- ja kehittämiskeskusvisiot sekä -konseptit.

Seudulliset kehittämissyksiköt toimivat uusina kehittämistyön rakenteina. Kehittämissyksikkötoiminnan aloittamiseen voi hakea STM:n hankerahoitusta ja jatkossa niille toivotaan pysyvää valtion avustusta. Viime vuonna ministeriön rahoitusta Itä-Suomessa saaneet kolme kehittämissyksikköä *Maakunnallinen sijaishuoltoyksikkö* Pohjois-Savossa, *HYTKES lasten ja nuorten hyvinvointikeskus* Keski-Karjalassa sekä *Joensuun seudun lastensuojelun kehittämissyksikkö* liittyivät lastensuojelun seudullisten erityispalvelujen tuottamiseen. Pohjois-Savon sijaishuoltoyksiköllä on tavoitteena sijaishuollon palvelujen järjestäminen, tiedon tuottaminen sijaishuollosta, sijaishuollon laadun kehittäminen ja hankkeen arviointi. Suunnitteilla on myös seudullinen lastensuojelun kehittämissyksikkö Kuopioon. Etelä-Savossa lastensuojelutyötä verkotetaan mm. JJR-allianssin (Juva, Joroinen, Rantasalmi) puitteissa. Mikkelin seudulle on suunnitteilla myös perhepalvelukeskus, joka toimii alueellisena kehittämissyksikkönä.

Varhaiskasvatus

Kainuussa jatketaan varhaiskasvatuksen kehittämissyksikön (“Varhaiskasvatuksen ja lasten suojelun oppimis- ja kehittämiskeskus”) valmistelua. ISO on ollut osaltaan tukemassa kuntien ja seutujen varhaiskasvatussuunnitelmien (VASU) laatimista. Kuopiossa järjestettiin ISON ja lääninhallituksen yhteistyönä syksyllä 2004 koko Itä-Suomea koskeva VASU-työkokous. Työkokouksia on tarkoitus jatkaa vuonna 2005. Pohjois-Savossa kootaan VASU-mentoreista ja päivähoidon vastuuhenkilöistä työryhmä. Erityispäivähoidon työryhmä keskittyy omien teemojensa työstämiseen. Pohjois-Karjalan VASUKE-ryhmässä seudulliset yhteyshenkilöt/mentorit työskentelevät yliseutukunnallisessa yhteistyössä järjestämällä koulutusta ja tukea kuntien varhaiskasvatusväelle.

Vammaistyö, vaikeavammaisten jatkokoulutus

Yhteisenä itäsuomalaisena haasteena nähdään vaikeimmin vammaisten peruskoulun jälkeisen koulutuksen puutteet. Asian ympärille on koottu koko Itä-Suomen kattava verkosto yhteiseen hanketyöskentelyyn.

Vanhustyö

Pohjois-Karjalassa vahvistetaan sosiaalialan osaamista vanhustyössä. Pielisen Karjalaan on syntymässä vanhuspalvelujen kehittämissyksikön verkostomalli, jonka yhteistyökumppanit löytyvät myös seutukunnan ulkopuolelta. Tavoitteena on kehittää uudenlaista menetelmäosaamista ja ennakoivia vanhuspalveluja. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun kanssa on tehty yhteistyösopimus täydennyskoulutuksen ja opiskelijavaihdon aloittamisesta. Pohjoisen periferian yhteistyöohjelmaan sisältyvä hanke “Services for the Elderly” tarjoaa myös kansainvälistä liittymäpintaa kehittämistyölle. Keski-Karjalassa kehittämisen painopisteenä on kuntouttava kotihoiva. Etelä-Savossa vanhustyön kehittämistä ja yhteistyötä vauhditetaan uusilla hankkeilla mm. Savonlinnan seudulla, Pieksämäellä ja Mäntyharjulla.

Sosiaalityö

Itä-Suomen ensimmäiset sosiaalityöntekijäpäivät järjestettiin marraskuussa 2004 Kuopiossa. Pohjois-Savon sosiaalityön työkokouksessa syksyllä 2004 kuultiin mm. valtakunnallisesta STEAM-hankkeesta ja sovittiin Pohjois-Savon sosiaalityön asiantuntijaryhmän perustamisesta. Ryhmä aloittaa työskentelynsä vuonna 2005. Pohjois-Karjalassa sosiaalityön kehittämishankkeen tuloksena kehittäjäverkostojen työskentely vakiintuu vuoden 2005 aikana. Kehittäjäverkostotyössä viritetään ylimaakunnallista yhteistyötä. Lisäksi Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton ja sosiaalityön kehittämishankkeen yhteistyönä Pohjois-Karjalassa käynnistyy sosiaalityö ja kolmas sektori -koulutuskokonaisuus. Sosiaalityön ja erityisesti lastensuojelun täydennyskoulutuksen suunnittelussa

The ISO logo is located in the bottom right corner of the page. It consists of the letters 'ISO' in a bold, green, sans-serif font. To the right of the letters is a small, stylized graphic element that resembles a globe or a cluster of dots.

ISO-TOIMINTA 2005

avustettiin Kuopion yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskusta. Täydennyskoulutus alkaa keväällä 2005. Etelä-Savossa ja Pohjois-Karjalassa käynnistyy keväällä 2005 sosiaalityön maisterikoulutus, jonka suunnitteluun ISO osallistuu. Seuraavat Itä-Suomen sosiaalityön päivät järjestetään Kainuussa 10.-11.11.2005.

Tietoteknologia

Sosiaalialan tietohallinnon ja tietoteknologian verkosto on alkanut muotoutua Itä-Suomeen. Sosiaali- ja terveydenhuollon tietohallinnon muutokoulutuksen aloittaminen Kuopion yliopistossa vuonna 2000 on ollut merkittävä koulutuksellinen ja tutkimuksellinen panos kehittämistyöhön. Ammattikorkeakoulut ovat myös käynnistäneet hyvinvointiteknologian jatkokoulutuksen, joka tuottaa osaajia sosiaalialalle. Hyvinvointiteknologian alueella keskeisiä toimijoita ovat Pohjois-Karjalassa Honkalampi-säätiö ja Itsenäisen Suoriutumisen Innovaatiokeskus ISAK Outokummussa sekä Pohjois-Savossa Terve Kuopio -ohjelma ja Teknia Oy. ISON tavoitteena on verkottaa itäsuomalaisia toimijoita sosiaalialan tietoteknologian ja tietohallinnon kehittämisen tueksi. Itä-Suomi voi toimia kansallisesti merkittävänä kehittäjänä tällä alueella hyödyntäen osaamistaan ja verkostojaan. Kansallisten ja alueellisten ohjelmien toteuttamiseen vaikutetaan niin, että ne hyödyttävät sosiaalialan tietoteknologian kehittämistä. Tietoteknologian kehittämisessä ISON vahvuutena ovat hyvät yhteistyöverkostot kuntatason toimijoiden kanssa. Kokonaisuutena Itä-Suomen sosiaalialan tietoteknologian kehittämistä kootaan SOTIKE -yhteistyön alle (<http://www.isonetti.net/hankkeet/tekno4.pdf>).

Katsaus kehittämistyön tilaan maakunnittain

ISO sosiaalialan kehittämisen verkostonkutojana Etelä-Savossa

Etelä-Savossa on edistytty sosiaalialan alueellisessa kehittämisessä merkittävin askelin. Sosiaalialan kehittämishankkeen haasteisiin tartuttiin ja jokaisessa kunnassa, seutukunnassa ja maakunnan tasolla tuotettiin strategioita ja hankkeita kehittämisen välineiksi. ISON ohjausrakenteet toivat kehittämiseen seutujen välistä vuoropuhelua ja yhdenmukaisuutta. Tavoitteiden mukaisesti sovitettiin seuduilla ja alueella meneillään olevia erilaisia hyvinvoinnin kehittämisprosesseja yhteen ja luotiin sosiaalialan toimijoiden ja päättäjien kesken "keskustelupöytiä" ja hankeraportointia. Seudulliset hankkeet kirjattiin ja priorisoitiin ISON toimintaohjelmaan ja vain sen mukaiset hankehakemukset lähtivät loppuvuodesta 2004 lääninhallitukseen ja STM:n hakuun. ISON tehtävänä oli systematisoida kehittämistä kohti pysyviä ja kattavia sosiaalipalvelujen rakennemuutoksia.

ISO/Etelä-Savon yksikössä on luotu oppivan verkoston ajatusmalleja ja toimintapolitiikkaa. ISO näkee oppivan verkostoitumisen alueellisena selviytymisstrategiana, toimintana, joka tuottaa uudenlaisia resurssoinnin muotoja. Etelä-Savossa on voitu havaita sosiaalialan verkostoisen järjestelmän vakiintumista: kuntien sosiaalialan toimijat, koulutus, tutkimus, kolmas sektori, aluekehittäjien asiantuntijamaailma, päättäjät ja eri alojen asiantuntijat ovat oppineet kumppanuuspohjaiseen vuoropuheluun ja toimintaan ISON alueellisissa kehittäjätyöryhmissä ja maakuntajaostossa. Työryhmät ja maakuntajaosto ovat mahdollistaneet ns. vuoropuhelujen välitilat, uudenlaisen aktiivisuuden ja uudet toimijayhteydet.

Sosiaaliala ei voi kunnissa kehittyä yksinään. Vuonna 2005 ISO kutsuu kolmatta ja yksityistä sektoria entistä systemaattisemmin ja yllälaaisesti "kehittämistalkoisiin". Näissä talkoissa vahvistetaan kehittämisen kansalaislähtöisyyttä ja ihmiskasvoisuutta. STM:n tavoitteiden mukaisesti kehittämistoimintaa kiinnitetään uudenlaisiin alueellisiin palvelu- ja kehittämisrakenteisiin.

Kansallisten kehittämisohjelmien toimeenpano antaa hyvän pohjan luoda alueellista ja seudullista hyvinvoinnin kehittämisprosessia. Etelä-Savossa arvioitiinkin alkutalvesta 2005 sitä, mi-

ISO-TOIMINTA 2005

ten hyvin kuntien ja seutujen sosiaalialan toimijat tiedostavat yhteisen prosessisen kehittämisajattelun ja oppivan ja dialogisen toimintatavan. Arvioimme myös sosiaalialan kykyä kytkeytyä muiden alojen toimijoihin ja kehittäjiin sekä kansalaisiin. Arviointia tehdään dialogisesti ISON ja lääninhallituksen yhteisillä seutukierroksilla, ISON ohjausrakenteissa ja alueellisissa kehittämissyöryhmissä. Vuoden 2005 merkittävin tavoite on yhteensaattaa hyvinvoinnin kehittämissprosessit alueelliseksi yhteiseksi ohjelmaksi yhteisen kehittämissvision pohjalta. Sosiaalialan asiantuntemus on kiinnittymässä tässä tavoitteessaan myös Etelä-Savon maakuntaohjelman valmisteluun ja toimeenpanoon.

Kainuun hallintokokeilu

Vuoden 2005 alusta käynnistynyt Kainuun maakuntakokeilu on poikkeuksellinen hallinnollinen ja toimintojen uudelleenorganisointi Suomessa. Suuri osa kuntien perinteisistä toimintoista siirtyy maakuntahallinnon alaisuuteen. Muutos on suuri haaste, mutta myös mahdollisuus uudenlaisten mallien kokeilulle.

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kehittäminen on tiiviisti sidoksissa maakuntakokeiluun. Vuosina 2003 ja 2004 maakuntamallia suunniteltiin työryhmissä, joita oli sosiaalihuoltoa varten viisi. Työryhmissä oli kuntien työntekijöiden lisäksi toimijoita mm. järjestöistä. ISON Kainuun yksikön johtaja osallistui sosiaalityön työryhmän työskentelyyn asiantuntijajäsenenä. Maakuntakokeilun ulkopuolelle jäi sosiaalihuollosta lasten päivähoito, joka on useimmissa kunnissa yhdistetty sivistystoimen organisaatioon.

Uuden maakuntahallinnon organisaatiossa on uusia virkoja mm. kehittämissyöhön. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalle on perustettu ja täytetty sosiaali- ja terveysjohtajan, laatu- ja kehittämisspäällikön ja sosiaalialan erikoissuunnittelijan virat. Tulosaluuden johtajina toimivat perhepalvelujohtaja ja vanhuspalvelujohtaja ja heidän alaisinaan kolmen seudun perhepalvelupäälliköt ja vanhuspalvelupäälliköt sekä perhepalvelujen yhteisten palvelujen päällikkö. Maakuntahallinnon oman kehittämissyön lisäksi on meneillään maakunnallinen seutukehittäjähanke ja Ikäihmisten palveluohjaus -hanke.

Koska sosiaalihuollon kehittämissyö Kainuussa on hallinnollisesti keskitetty kuntayhtymään, ISON Kainuun yksikön kehittämissyön painopistealueet ovat vuonna 2005 varhaiskasvatus sekä yhteisyö järjestöjen ja yksityisten palveluntuottajien kanssa.

Seudullista ja kansainvälistä kehittämissyö Pohjois-Karjalassa

Pohjois-Karjalassa järjestettiin kevätkaudella 2004 STKL:n, lääninhallituksen ja maakuntaliiton kanssa alueellisten seutufoorumien sarja, joka osaltaan vauhditti yhteistä keskustelua maakunnallisen ja seudullisen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämissyön painoalueista. Seutukehittäjät (yksi maakunnallinen ja kolme seudullista) aloittivat työnsä STM:n hankerahoituksella. Seutukehittäjien työnsä tueksi muodostettiin maakunnallinen kehittäjäjärjelmä. Käynnistettiin kaksi kertaa vuodessa kokoontuva maakunnallinen kehittämissyöfoorumi, joka kokoaa alan toimijat ja rahoittajat tavoitteena yhteinen palvelujen kehittämissyö paikallisesti, seudullisesti ja maakunnallisesti.

Eri alojen kehittäjäverkostojen työ vahvistui ja vakiintui (varhaiskasvatus, sosiaalityö, päihde-työ, vanhustyö, luovat toimijat). Vanhustyön ja -palvelujen kehittämissyöksi osallistutaan valtakunnalliseen verkostoyhteisyöhön. Koulutusyhteisyössä käynnistyi mm. kehittämissyön koulutusta. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun oppimisympäristöyhteisyö vahvisti koulutuksen ja työelämän yhteisyötä. Joensuun yliopistossa käynnistyi alue- ja yhteisö-kehittämissyön maisteriohjelma, jossa ISO toimii työelämäkumppanina. Osallistuttiin Valtion Taloudellisen Tutkimuskeskuksen (VATT) STM:n toimeksiannosta tekemään selvitykseen vaurastuvien ikäluokkien vaikutuksesta kuntien sosiaali- ja terveystoimen maksutuloon.

The logo consists of the letters 'ISO' in a bold, green, sans-serif font. To the right of the letters is a small, stylized graphic element resembling a leaf or a drop.

ISO-TOIMINTA 2005

Pohjois-Karjalan sosiaalialan kehittämisestä tiedotettiin runsaasti ja useita artikkeleita julkaistiin paikallisissa ja valtakunnallisissa lehdissä. Maakunnan päihdetyön tilasta ja haasteista valmistui selvitys. Yhteistyössä Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun kanssa toimitettiin julkaisu taiteesta ja kulttuurista sosiaalialan työssä.

Kansainvälinen yhteistyö jatkui ja verkostoituminen lisääntyi Venäjä-yhteistyössä STEP -sosiaali- ja terveysalan lähialueportaalin valmistuttua. Vanhus- ja vammaistyön verkostoituminen käynnistyi SoTeSo -sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittäminen Sortavalassa -hankkeessa. Eri maakuntien ISO-yksiköiden toimijat vierailivat Sortavalassa tutustumassa lähialueyhteistyöhön. Yhteistyössä Lieksan kaupungin kanssa valmisteltiin Pohjoisen Periferian Interreg III B -ohjelmaan sisältyvä vanhustyön kehittämishanke.

Vuonna 2005 seudullisten kehittämysyksiköiden toiminta vakiintuu, ja uusia yksiköitä syntyy, esimerkiksi vanhustyön kehittämiskeskus Pielisen Karjalaan. Kehittämistyön osaamista vahvistetaan mm. uudistamalla hankkeiden ohjausryhmätyöskentelyä. Sosiaalityön kehittäjäverkostojen työskentelyä vakiinnutetaan seudullisten työkokousten ja koulutusten kautta. Sosiaalityön kehittäjäverkostoissa käynnistetään ylimaakunnallinen yhteistyö.

Pitkäjänteinen kehittäminen haasteena Pohjois-Savossa

Sosiaalialan kehittämishankkeen alueellisen toteuttamisen vauhdittamiseksi järjestettiin kullakin seutukunnalla kevään 2004 aikana foorumeita, jotka oli suunnattu erityisesti luottamushenkilöille sekä kuntien keskushallinnon ja sosiaalitoimen työntekijöille. Seututapaamisissa nähtiin selkeänä linjauksena, ettei kehittämishanketta ole luotu yksittäisten hankkeiden vuoksi, vaan nyt haetaan pitkäjänteistä rakenteiden kehittämistä ja pysyviä toimintatapojen muutoksia. Pohjois-Savon Liiton, Itä-Suomen lääninhallituksen Kuopion yksikön ja ISON Pohjois-Savon yksikön edustajien yhteistyöpalaverissa tuli esille, että sosiaali- ja terveysala eivät ole mukana maakuntaliiton nk. Totsu-kierroksilla, jossa seutukunnittain esitellään maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelmaa. Palaverin jälkeen Totsu-kierrosten ohjelmaan lisättiin puheenvuoro kansallisista sosiaali- ja terveysalan hankkeista. Kuntien kehittämistoimintaa tuettiin järjestämällä lääninhallituksen kanssa hankeseminaari kesäkuussa sekä avustamalla kuntia hankkeiden suunnittelussa syksyn ja talven aikana. Kansalaistoiminnan keskuksen kanssa järjestettiin loppusyksyllä kehittäjäkoulutusta otsikolla "Projektien elinkaari". Yhteistä koulutusta on tarkoitus jatkaa ja näin edistää myös julkisen ja kolmannen sektorin välistä vuoropuhelua.

Lastensuojelun konsultaatiopalvelut -hanke toteutettiin vuoden 2004 aikana. Hankkeen ensimmäisessä osiossa kokeiltiin lastensuojelun puhelinkonsultaatiota ISON toiminta-alueella. Kokeilu toimi ensimmäisenä koko Itä-Suomea koskettavana sosiaalityön kehittämishankkeena. Puhelinkonsultaation malli omine rajauksineen on selkeä ja toimiva. Toimialueen laajuus on ehkä osittain syynä sille, ettei kokeilu jatkunut hankkeen jälkeen. Jatkossa lienee varteenotettava vaihtoehto pohtia konsultaation juurruttamista lastensuojelun kehittämysyksiköihin. Hankkeen toisessa osiossa toteutettu sosiaalityön osaamiskartoitus tuo näkyväksi ja paremmin hyödynnettäväksi sosiaalialan osaamista. Jatkossa kerätyistä tiedoista luodaan tietoa ISON nettisivuille. Tämä edistää sosiaalityöntekijöiden verkostomaista ja ammatillista kehittämistä.

ISO-verkostoissa tapahtuu vuoden 2005 aikana mm.

- 17.3.2005**   **“Millaiset kriteerit sosiaalialan kehittämissyksiköille?”
-työkokous Kuopiossa**
Itä-Suomen seutukehittäjien, kehittämishankkeiden avainhenkilöiden ja yhteistyökumppaneiden työkokous
- 22.3.2005**   **Itä-Suomen ammattikorkeakoulujen verkostofoorumi Kuopiossa**
Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston jatkotutkintofoorumi kehittämissyhteistyön ajankohtaisista kysymyksistä
- 17.5.2005**   **ISON kehittämisverkostojen I päivä Pieksämäellä**
Pohditaan kehittämistä ihmiselle ominaisena luovana toimintana ja oppimisprosessina. Pureudutaan hyvinvoinnin kehittämiseen paikallisissa, alueellisissa ja valtakunnallisissa verkostoissa
- 17.8.2005**   **ISON kehittämisverkostojen II päivä Mikkelissä**
Pohditaan ja arvioidaan Sosiaalialan kehittämishankkeen ja sosiaalialan osaamiskeskusten virittämää sosiaalialan käytäntölähtöistä kehittämistä ja käytäntötutkimuksen muotoutumista käytännön toimijoiden, kehittämissiantuntijoiden ja tutkijoiden yhteisellä foorumilla. Etsitään kehittämisen tueksi käsitteitä, metodisia välineitä ja innovaatioita
- 10. - 11.11.2005**   **Itä-Suomen sosiaalityön päivät Kajaanissa**
Ensimmäiset Itä-Suomen kattavat sosiaalityöntekijäpäivät järjestettiin syksyllä 2004 Kuopiossa. Päivät järjestetään vuosittain eri maakunnissa Itä-Suomen alueella. Tänä vuonna sosiaalityön kehittämistä ja roolia hyvinvoinnin edistämässä käsitellään mm. Kainuun maakuntakokeilun näkökulmasta. Maakuntakokeilussa sosiaalihuolto, terveydenhuolto ja erikoissairaanhoido on yhdistetty samaan kuntayhtymään. Sosiaalityö on järjestetty uudelleen lähi-, seutu- ja maakuntapalveluiksi.

**Katso lisää ajankohtaisia
ISO-tapahtumia:**

www.isonetti.net

YHTEYSTIEDOT

ISO/Itä-Suomi

Tarja Kauppila, johtaja
Vuorikatu 27 C, 5.krs
70100 KUOPIO
puh. (017) 183 061, 044 718 7912
fax (017) 183 066
e-mail: tarja.kauppila@kuopio.fi

Sirpa Blom, sihteeriasistentti
Vuorikatu 27 C, 5.krs
70100 KUOPIO
puh. (017) 183 063, 044 288 3230
fax (017) 183 066
e-mail: sirpa.blom@kuopio.fi

ISO/Pohjois-Savo

Johanna Antikainen, yksikön johtaja
Vuorikatu 27 C, 5.krs
70100 KUOPIO
puh. (017) 183 064, 044 295 1055
fax (017) 183 066
e-mail: johanna.antikainen@kuopio.fi

ISO/Pohjois-Karjala

Arja Jämsén, yksikön johtaja
Niskakatu 21
80100 JOENSUU
puh. (013) 748 804, 044 279 5037
fax (013) 222 647
e-mail: arja.jamsen@jns.fi

ISO/Etelä-Savo

Mali Soininen, yksikön johtaja
Raviradantie 16
50100 MIKKELI
puh. (015) 355 6683, 044 520 7109
fax (015) 355 6688
e-mail: mali.soininen@mikkeliyamk.fi

ISO/Kainuu

Ritva Pääkkönen, yksikön johtaja
Seminaarinkatu 2
87100 KAJAANI
puh. (08) 613 1048, 044 279 0455
fax (08) 632 4820
e-mail: ritva.paakkonen@kainuu.com